

ТИМОШЕНКО О. О.,
аспірантка кафедри кримінально-
правових дисциплін та судочинства
(Навчально-науковий інститут права
Сумського державного університету)

УДК 341+ 347.782
DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.5.50>

СТВОРЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: ВИКЛИКИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

У статті проаналізовано виклики правового регулювання створення об'єктів інтелектуальної власності за допомогою штучного інтелекту в Україні та Великобританії. Доводиться, що однією з ключових проблем є питання прав належності на результати діяльності штучного інтелекту, оскільки в обох країнах виникає необхідність розробки нових норм, які чітко визначатимуть, кому належать права на твори, створені штучним інтелектом. Це може включати права розробників технологій, користувачів, або навіть самого штучного інтелекту, якщо буде визнано його статус певним чином. Встановили, що у цьому контексті важливо враховувати зміни, які відбуваються у сфері творчості, зокрема, як штучний інтелект впливає на традиційні уявлення про автора та творчий процес. Довели, що проблеми створення об'єктів інтелектуальної власності за допомогою штучного інтелекту в Україні та Великобританії виявило численні виклики, з якими стикаються правові системи обох країн. Перш за все, існує значна невизначеність щодо авторства творів, створених штучним інтелектом. У Великобританії авторське право надається фізичній особі, але коли творець – це алгоритм, виникає правова колізія. В Україні ситуація подібна, оскільки законодавство не містить чітких визначень, що призводять до правових прогалин у захисті інтелектуальної власності. Встановили, що штучний інтелект має величезний потенціал для підвищення продуктивності, аналітичної спроможності та отримання результатів, ставши потужним інструментом для трансформації економіки та суспільства. Визначили, що результати дослідження вказують на те, що Україні та Великобританії необхідно активно працювати над вдосконаленням своїх правових систем у контексті створення об'єктів інтелектуальної власності за допомогою штучного інтелекту, а подальше дослідження та правова активність можуть стати основою для формування адекватних механізмів захисту прав, що відповідатимуть сучасним викликам та потребам суспільства.

Ключові слова: інтелектуальна власність, об'єкти інтелектуальної власності, штучний інтелект, правове регулювання штучного інтелекту, законодавство України, законодавство Великобританії.

Tymoshenko O. O. Creation of objects of intellectual power using artificial intelligence: implications of legal regulation in Ukraine and Great Britain

The article analyzes the challenges of legal regulation of the creation of intellectual property objects with the help of artificial intelligence in Ukraine and Great Britain. It is proven that one of the key problems is the issue of ownership rights to the results of artificial intelligence, since in both countries there is a need to develop new norms that will clearly define who owns the rights to works created by artificial intelligence. This may include the rights of technology developers, users, or even the artificial

intelligence itself, if its status is recognized in a certain way. It was established that in this context it is important to take into account the changes taking place in the field of creativity, in particular, how artificial intelligence affects traditional ideas about the author and the creative process. They proved that the problems of creating intellectual property objects with the help of artificial intelligence in Ukraine and Great Britain revealed numerous challenges faced by the legal systems of both countries. First of all, there is considerable uncertainty regarding the authorship of works created by artificial intelligence. In the UK, copyright is granted to an individual, but when the creator is an algorithm, there is a legal conflict. In Ukraine, the situation is similar, as the legislation does not contain clear definitions, which lead to legal gaps in the protection of intellectual property. It was established that artificial intelligence has a huge potential to increase productivity, analytical capacity and obtain results, becoming a powerful tool for the transformation of the economy and society. It was determined that the results of the study indicate that Ukraine and Great Britain need to actively work on improving their legal systems in the context of the creation of intellectual property objects with the help of artificial intelligence, and further research and legal activity can become the basis for the formation of adequate mechanisms for the protection of rights, that will meet the modern challenges and needs of society.

Key words: *intellectual property, objects of intellectual property, artificial intelligence, legal regulation of artificial intelligence, legislation of Ukraine, legislation of Great Britain.*

Вступ. Стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту (ШІ) створює нові можливості для створення об'єктів інтелектуальної власності (ОІВ) в різних сферах – від літератури та музики до інноваційних технологій і наукових відкриттів. ШІ стає не тільки інструментом для допомоги людині, а й автономним творцем нових продуктів, що викликає численні питання у правовому полі. Хто є власником таких об'єктів? Чи можна вважати ШІ автором? Як захистити права на ОІВ, створені за допомогою ШІ? В сучасних умовах глобальне поширення технологій ШІ викликає необхідність адаптації правових норм до нових реалій. У світі вже існують приклади штучно створених музичних композицій, статей, художніх творів, а також технічних рішень, які мають значний комерційний потенціал. Проте, у зв'язку з новизною цього явища, законодавство багатьох країн, зокрема України та Великобританії, ще не містить чітких механізмів для регулювання питань, пов'язаних зі створенням та охороною таких об'єктів.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз сучасних викликів правового регулювання інтелектуальної власності, створеної за допомогою штучного інтелекту, з акцентом на правові системи України та Великобританії. Порівняння правових підходів цих двох країн дозволить виявити спільні проблеми, а також можливі шляхи вирішення, враховуючи міжнародний досвід.

Результати дослідження. Штучний інтелект (ШІ) у сфері правового регулювання розглядається як новий виклик для економічної та правової систем, що виступає новим явищем із мультиплікаційним ефектом, правовим феноменом у структурі правовідносин, а також новим об'єктом для правового регулювання. Сучасний науково-технологічний прогрес призвів до того, що ШІ став здатним створювати різноманітні твори в галузях науки, літератури та мистецтва. Генерація таких творів за допомогою ШІ стала невід'ємною частиною діяльності в сучасній цифровій економіці. Це породжує питання щодо визнання авторства в процесі створення творів ШІ, можливості авторів розпоряджатися своїми правами та застосовувати правові механізми для охорони об'єктів інтелектуальної власності [1, с. 60]. Іншими словами, створення ШІ робіт, які підлягають охороні інтелектуальної власності, вже стало реальністю, оскільки світ знає численні приклади створення ШІ літературних творів, картин, музики і навіть винаходів [2, с. 62].

На жаль, в Україні існують певні труднощі з правовим регулюванням цієї галузі загалом, особливо щодо такого її аспекту, як об'єкти інтелектуальної власності, створені за допомогою штучного інтелекту. По-перше, для того щоб зрозуміти, як забезпечити правову охорону, необхідно визначити, які саме об'єкти підлягають такій охороні. Перелік об'єктів інтелектуальної власності, які можуть бути створені штучним інтелектом або за його участю, є неостаточним і постійно розширюється. Важливо також зазначити, що безпосередніми винаходами штучного інтелекту є ті об'єкти, які вважаються авторськими творами, створеними людиною. Сюди відносяться літературні й художні твори, комп'ютерні програми, компіляції даних (бази даних), виконання, фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій, наукові відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки та компонування (топографії) інтегральних мікросхем. По-друге, ці об'єкти варто визнати унікальними продуктами, які за своєю суттю та функціональними можливостями можуть бути створені виключно штучним інтелектом, враховуючи його здатність до розвитку та формування відмінної інтелектуальної діяльності. Сюди відносяться такі процеси, як управління сучасними гаджетами, інтелектуальний аналіз, створення віртуальних просторів, нові ідеї й технології, а також багато інших, детермінування яких ще не відбулося [3, с. 199].

Згідно зі ст. 177 Цивільного кодексу України, національне законодавство визнає об'єктами цивільних прав речі, включаючи гроші та цінні папери, інше майно, майнові права, результати робіт, послуги, результати інтелектуальної та творчої діяльності, інформацію, а також інші матеріальні та нематеріальні блага [4]. Проте правова регламентація щодо використання творів, створених без участі людини, відсутня. Автором твору визнається виключно фізична особа [5]. Хоча українське законодавство містить відкритий перелік об'єктів, які можуть охоронятися авторським правом і потенційно можуть бути створені за допомогою систем штучного інтелекту (наприклад, літературні або музичні твори), воно однозначно визначає, що автором твору є фізична особа, зазначена як автор на оригіналі або примірнику твору (презупція авторства) [6]. З правової точки зору комп'ютери, програми та інші форми штучного інтелекту не можуть розглядатися як автори або винахідники, оскільки вони не визнані суб'єктами права. Відтак, в Україні авторське право не поширюється на твори, створені штучним інтелектом. Як зазначають експерти, це означає, що будь-хто може вільно використовувати музику чи візуальні зображення, створені за допомогою комп'ютерних програм, без загрози порушення закону. Законодавство нашої країни не визнає за штучним інтелектом право авторства на об'єкти інтелектуальної власності. Проте, з часом цей підхід може зазнати змін, оскільки на міжнародному рівні вже обговорюється правовий статус роботів та можливість їх визнання як «електронних осіб» (electronic person) [7, с. 52].

Правове регулювання створення об'єктів інтелектуальної власності за допомогою штучного інтелекту в Україні стикається з низкою викликів, пов'язаних із недосконалістю нормативної бази. Наразі українське законодавство перебуває на стадії формування у сфері штучного інтелекту, що створює прогалини, особливо у визнанні авторських прав на об'єкти, створені без участі людини. Законодавство визнає автором твору виключно фізичну особу, а це означає, що об'єкти інтелектуальної власності, створені штучним інтелектом, не можуть отримати належного захисту в рамках чинної системи авторського права. Це створює потенційну можливість для вільного використання таких творів іншими особами без санкцій, оскільки законодавство не визнає штучний інтелект суб'єктом права. Проте міжнародні обговорення щодо визнання штучного інтелекту «електронною особою» можуть у майбутньому вплинути на зміни в українському праві, оскільки країна адаптує своє законодавство до міжнародних стандартів. Крім того, відсутність чітких механізмів захисту таких об'єктів підвищує ризик шахрайства та зловживань у цій сфері, що вимагає вдосконалення правових інструментів.

Варто відзначити, що інтелектуальна власність (ІВ) дає дослідникам, винахідникам, творцям і підприємствам впевненість інвестувати свій час, енергію та гроші в створення чогось нового. Він підтримує економічне зростання, заохочуючи інвестиції, захищаючи активи та надаючи можливість обміну ноу-хау в таких технологіях, як штучний інтелект

(ШІ). Переваги інтелектуальної власності полягають не лише в прибутковості бізнесу. Є інвестиції в талановитих працівників, регіональні кластери, людей і громади, які отримують користь від нових ідей, продуктів і розваг. Це також сприяє позиції нації на світовій арені.

Великобританія завжди була світовим лідером у сфері інтелектуальної власності (ІВ). В сучасних умовах система інтелектуальної власності здатна найкращим чином стимулювати дослідження, розробки та розгортання технологій ШІ. Крім того, Великобританія прагне бути найкращим місцем у світі для стартапів, розширень і технологічних лідерів ШІ для інноваційних досліджень і розробок, а також стимулювати подальші інновації та креативність у Великобританії та в усьому світі шляхом комерціалізації результатів цих досліджень [8].

Розкриття можливостей штучного інтелекту є головним пріоритетом у плані стати найбільш протехнологічним урядом Великобританії, що спирається на досягнення в рамках Угоди для сектору штучного інтелекту. Так, Нова Національна стратегія штучного інтелекту забезпечує позицію Великобританії серед світових супердержав ШІ. Стратегія гарантує, що уряд Великобританії інвестує в довгострокові потреби екосистеми штучного інтелекту Великобританії та що кожен сектор і регіон зможуть отримати вигоду від переходу до економіки штучного інтелекту, зосередившись на заохоченні інновацій, одночасно захищаючи громадськість [9].

Інноваційна стратегія Великої Британії: ведучи майбутнє, створюючи його, – містить довгостроковий план щодо забезпечення зростання на основі інновацій [10]. Його основна мета полягає в тому, щоб збільшити інвестиції приватного сектора по всій Великобританії. Це забезпечить належні умови для всіх компаній для впровадження інновацій і додасть їм впевненості в цьому.

Оскільки штучний інтелект продовжує розвиватися безпрецедентними темпами, він має глибокий вплив на захист інтелектуальної власності (ІВ). Чат-боти зі штучним інтелектом, такі як ChatGPT, можуть створювати неймовірно складні людські письмові відповіді завдяки здатності мовної моделі розуміти запитання та завдання та виробляти відповіді на основі маси тексту та даних, на яких вона була навчена. Штучний інтелект стає все більше у публічній сфері, і його роль у бізнесі лише зростатиме. За оцінками уряду Великої Британії, штучний інтелект привніс 3,7 мільярда фунтів стерлінгів в економіку Великої Британії минулого року – враховуючи це, зацікавленість і, отже, фінансування ШІ продовжуватиметься швидко [11].

Штучний інтелект (ШІ) має потенціал революціонізувати багато галузей і стає все більш виразним з кожним місяцем. Одним із секторів, який уже зазнав значних зривів, є світ креативних і цифрових технологій, у якому нещодавно виникло кілька суперечок щодо прав інтелектуальної власності. Значна частина дискурсу стосується роботи, яка традиційно захищалася законом про авторське право (Закон про авторське право, зразки та патенти 1988 року) [12]. Тоді як у минулому творчий контент, створений комп'ютером, здебільшого залежав від людського внеску (CGI, створений, наприклад, для фільмів, телевізійних програм і відеоігор, потребує художників комп'ютерної графіки), нове покоління машинного навчання може створювати літературу, зображення, відео або комп'ютерний код із текстових підказок. (На деякий час у творчій спільноті, Marvel використовував штучний інтелект, щоб створити перші титри для свого нового випуску Disney+ [13]). Як зазначила Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) ще в 2017 році: «Машина була щонайбільше інструментом або інструментом, дуже схожим на пензель або полотно [...] Але з останніми типами штучного інтелекту, комп'ютерна програма більше не є інструментом; він насправді приймає багато рішень у творчому процесі без втручання людини» [14]. Шість років потому, коли генеративні інструменти штучного інтелекту, такі як ChatGPT, Google Bard, DALL-E та BLOOM, стали доступними у вільному доступі, питання про те, хто насправді володіє інтелектуальною власністю для роботи, створеної штучним інтелектом, постійно перебувають у центрі уваги [15].

При цьому, можливо, що штучний інтелект може бути використаний для створення нових форм інтелектуальної власності, таких як винаходи, створені штучним інтелектом, які зараз не можуть подати заявку на патентний захист згідно із законодавством Великобританії, оскільки перетин штучного інтелекту та інтелектуальної власності є складною сферою, що розвивається. Так, до прикладу генерувальний штучний інтелект продовжує швидко розвиватися, проте правова невизначеність щодо законності навчання моделей і генерації вихідних даних може негативно вплинути на інвестиції та їх використання. Ландшафт відповідальності стає дедалі складнішим, охоплюючи різні етапи «життя» моделі, включаючи позовне відтворення, розподіл відповідальності та можливий захист від порушень.

На стадії навчання, згідно з законодавством ЄС та Великобританії, акти вилучення та відтворення для цілей технологічного розвитку даних (TDM) підлягають певним обмеженням, що вимагає дотримання правил авторського права. Відповідальність за результати, що порушують авторські права, може розповсюджуватися не лише на користувачів моделей, а й на їх розробників і постачальників. Британське законодавство дозволяє визнати розробників як вторинних або основних порушників, а договірні обмеження відповідальності можуть бути недійсними. Тобто, питання відповідальності за результати, створені ШІ, потребує уваги. Якщо метою є забезпечення збалансованого розвитку технологій, важливо враховувати аспекти, пов'язані зі створенням і розповсюдженням результатів ШІ, що повинні займати важливе місце в обговореннях про ризики та відповідність [16, с. 21].

Зі сфокусованої юридичної точки зору системи штучного інтелекту самі по собі не можуть вважатися авторами, оскільки в більшості законодавств автором може вважатися лише фізична особа. Однак у поточному контексті штучного інтелекту комп'ютерна програма більше не є просто інструментом, а приймає багато рішень, пов'язаних із творчим процесом, без втручання людини. Виходячи з цієї передумови, оскільки системи штучного інтелекту можуть створювати роботи автономно, можна стверджувати, що, уникнувши захисту авторських прав, будь-хто може використовувати їх вільно, і це буде стримуючим стимулом для компаній, які інвестують мільйони у створення цих систем, які потім не можуть бути захищені правами інтелектуальної власності. Відтак, дебати з цього питання є широкими та продовжують бути відкритими, проте є країни (в тому числі Велика Британія) які вирішують це питання та вже включили концепцію творів, створених комп'ютерами, надання захисту юридичним особам. Це свідчить, що ШІ має величезний потенціал для підвищення продуктивності, аналітичної спроможності та отримання результатів, ставши потужним інструментом для трансформації економіки та суспільства [17].

Висновки. На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що дослідження проблеми створення об'єктів інтелектуальної власності за допомогою штучного інтелекту (ШІ) в Україні та Великобританії виявило численні виклики, з якими стикаються правові системи обох країн. Перш за все, існує значна невизначеність щодо авторства творів, створених ШІ. У Великобританії авторське право надається фізичній особі, але коли творець – це алгоритм, виникає правова колізія. В Україні ситуація подібна, оскільки законодавство не містить чітких визначень, що призводять до правових прогалин у захисті інтелектуальної власності. Крім того, ще одним викликом є адаптація законодавства до нових технологічних реалій: в Україні правова база не готова до викликів використання ШІ, тому потрібні нові нормативні акти, а у Великобританії, незважаючи на розвинене законодавство, також необхідна гнучкість для швидких змін.

Список використаних джерел:

1. Андрощук Г. О. Штучний інтелект і інтелектуальна власність: проблеми регулювання. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2021. № 2 (14). С. 58–78. DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-2\(14\)-58-78](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-2(14)-58-78)
2. Мойсюк О. В. Право інтелектуальної власності на об'єкти, створені штучним інтелектом : кваліфікаційна робота на здобуття рівня «магістр». Національний університет

- «Києво-Могилянська академія». Київ. 2020. 103 с. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/23b3f5b6-ea84-4c08-9c71-bad109497ba7/content> (дата звернення: 21.10.2024).
3. Коваленко Д. О., Уткіна М. С. Проблема правового регулювання інтелектуальної власності на об'єкти, створені штучним інтелектом. *Нове українське право*. 2022. Випуск 1, С. 197–201. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.1.30>
4. Цивільний кодекс України: Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 21.10.2024).
5. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (дата звернення: 21.10.2024).
6. Васильєва Д. Захист авторських прав для AI: гра на випередження. *Юридична газета online*. 2019. № 45–46. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/informaciyne-pravo-telekomunikaciyi/zahist-avtorskih-prav-dlya-ai-gra-na-viperedzhennya.html> (дата звернення: 21.10.2024).
7. Стрельник В. В. Правове поєднання права інтелектуальної власності та технології штучного інтелекту. *Приватне та публічне право* : науковий фаховий журнал. 2020. № 4. С. 50–53.
8. Government response to call for views on artificial intelligence and intellectual property. URL: <https://www.gov.uk/government/consultations/artificial-intelligence-and-intellectual-property-call-for-views/government-response-to-call-for-views-on-artificial-intelligence-and-intellectual-property> (Accessed: 21.10.2024).
9. National AI Strategy. Department for Science, Innovation and Technology, Office for Artificial Intelligence, Department for Digital, Culture, Media & Sport and Department for Business, Energy & Industrial Strategy Published 22 September 2021. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/national-ai-strategy> (Accessed: 21.10.2024).
10. UK Innovation Strategy: leading the future by creating it (accessible webpage). published under the 2019 to 2022 Johnson Conservative government. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/uk-innovation-strategy-leading-the-future-by-creating-it/uk-innovation-strategy-leading-the-future-by-creating-it-accessible-webpage> (Accessed: 21.10.2024).
11. James Godefroy How Does Artificial Intelligence Affect Intellectual Property Protection? URL: <https://rouse.com/insights/news/2024/how-does-artificial-intelligence-affect-intellectual-property-protection> (Accessed: 21.10.2024).
12. Copyright, Designs and Patents Act 1988. UK Public General Acts. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/48/contents> (Accessed: 21.10.2024).
13. Marvel faces backlash over AI-generated opening credits. URL: <https://www.theguardian.com/tv-and-radio/2023/jun/21/marvel-ai-generated-credits-backlash> (Accessed: 21.10.2024).
14. Andres Guadamuz Artificial intelligence and copyright. URL: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2017/05/article_0003.html (Accessed: 21.10.2024).
15. Artificial Intelligence impact on Intellectual Property copyright | For UK businesses. URL: <https://www.businessgrowthhub.com/resources/artificial-intelligence-impact-on-intellectual-property-copyright-for-uk-businesses/> (Accessed: 21.10.2024).
16. Eleonora Rosati Infringing AI: Liability for AI-generated outputs under international, EU, and UK copyright law. Forthcoming in *European Journal of Risk Regulation*. 2024. P. 1–21.
17. Darliss Gordon Artificial Intelligence and Intellectual Property: challenges and opportunities in terms of legal protection. URL: <https://consortiumlegal.com/en/2024/04/30/artificial-intelligence-and-intellectual-property-challenges-and-opportunities-in-terms-of-legal-protection/> (Accessed: 21.10.2024).

